

estote, morietur et in nobis. Quod præcessit in capite, reddetur in membris : morietur et in nobis mors. Sed quando? In fine sæculi, in resurrectione mortuorum, quam credimus, et de qua non dubitamus. « Qui enim » crediderit, et baptizatus fuerit, ipse salvus erit. » Sequere quod timeas : « Qui autem non crediderit, condemnabitur. » Ergo mors morietur in nobis, victura est in damnatis. Ubi mors nesciet mortem, sempiterna mors erit : quia æterna tormenta erunt. In nobis morietur, et non erit. Vultis nosse? Dico vobis pauca verba triumphantium, ut habeatis quod meditemini, quod corde cantetis, quod toto animo speretis, quod fide et bono opere requiratis. Audite verba triumphantium, quando non erit mors : quando et in nobis, sicut in capite nostro, morietur mors. Paulus apostolus dicit : « Oportet corruptibile hoc » induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Tunc fiet sermo qui scriptus est : Absorpta » est mors in victoriam. » Dixi vobis quia morietur mors in nobis : « Absorpta est mors in victoriam. » Ista est mors mortis. Absorbebitur, ut non appareat. Quid est, ut non appareat? Ut non sit, nec intus, nec foris. « Absorpta est » mors in victoriam. » Gaudeant triumphantes; gaudeant, dicant quod sequitur : « Ubi est, mors, victoria tua? Ubi » est, mors, aculeus tuus? » Ubi est? Cœpisti, possedisti, vicisti, et tibi addixisti; percussisti, et occidisti; « Ubi est, mors, victoria tua? Ubi est, mors, aculeus » tuus? » Nonne confregit illum Dominus meus? O mors, quando Domino meo hæsisisti, tunc et mihi peristi. Ita salute « Salvus erit, qui crediderit, et baptizatus fuerit. Qui » autem non crediderit, condemnabitur. » Fugite condemnationem, amate et sperate salutem æternam.

¹ 1 Cor. xv, 53-55.

SERMO CCXXXIV¹.

In diebus Paschalibus, V.

De resurrectione Christi secundum Lucam.

I. RESURRECTIO Domini secundum omnes quatuor Evangelistas legitur his diebus. Ideo enim necessarium est, ut legantur omnes, quia singuli non dixerunt omnia; sed quæ alius prætermisit, alius dixit : et quodam modo sibi dederunt locum omnes, ut necessarii essent omnes. Marcus evangelista, cujus hesterno die Evangelium recitatum est, breviter dixit quod Lucas uberius prosecutus est, de duobus quibusdam Discipulis, qui non erant de numero quidem duodecim, sed tamen Discipuli erant : quibus iter agentibus Dominus apparuit, et cum eis ambulavit. Ille enim tantummodo dixit, quia apparuit duobus iter agentibus : iste vero evangelista Lucas, et quid illis dixerit, et quid eis responderit, et quo usque cum eis ambulaverit, et quomodo eum in panis fractione cognoverint; omnia hæc dixit, sicut audivimus.

II. Quid ergo, fratres, quid hic discutimus? Ædificamur ad credendum resurrexisse Dominum Christum. Jam credebamus quando Evangelium audivimus, et in hanc ecclesiam hodie credentes ingressi sumus : et tamen nescio quomodo cum gaudio auditur, quod memoria renovatur. Quomodo vultis lætificetur cor nostrum quando videmur

¹ Alias de Diversis 87.

istis qui in via ambulabant, et quibus Dominus apparuit, esse meliores? Nos enim credimus, quod illi nondum credebant. Spem perdiderant, et nos non dubitamus, unde illi dubitabant. Crucifixo Domino spem perdiderant: hoc apparuit in verbis illorum, quando eis dixit: « Qui sunt » isti sermones, quos habetis inter vos, et quare tristes » estis? » Et illi: « Tu solus peregrinarius in Jerusalem, et » nescis quæ ibi contigerunt? » Et respondit ille: « Quæ? » Sciens omnia de se ipso quærebat: quia se in ipsis esse cupiebat. « Quæ, » dixit. Et illi, « De Jesu Nazareno, » qui fuit vir propheta, magnus in dictis et factis. » Ecce meliores sumus. Illi dicebat Christum prophetam: nos eum novimus Dominum Prophetarum. « Fuit, inquit, pro- » pheta, magnus in factis et dictis. Et quomodo eum » principes sacerdotum crucifixerunt: et ecce tertia dies » est, ex quo hæc omnia facta sunt. Nos autem speraba- » mus¹. » Sperabatis: jam non speratis? Hic est omnis discipulatus vester? In cruce latro vos vicit. Vos obliti estis eum qui docebat: ille agnovit cum quo pende- » bat. » Nos sperabamus. » Quid sperabatis? « Quia ipse erat » redempturus Israël. » Quod sperabatis, et illo cruci- » fixo perdidistis, hoc latro crucifixus agnovit. Ait enim Domino: « Domine, memento mei, cum veneris in reg- » num tuum². » Ecce quia ipse erat redempturus Israël. Crux illa, schola erat. Ibi docuit Magister latronem. Lignum pendens, cathedra factum est docentis. Sed qui reddidit se vobis, revocet spem vobis³. Sic et factum est. Mementote tamen, charissimi, quemadmodum Dominus Jesus ab eis, quorum oculi tenebantur ne illum agnoscerent, in fractione panis voluit se agnosci. Norunt fideles quid dicam: norunt Christum in fractione panis. Non enim omnis panis, sed accipiens benedictionem Christi,

¹ Luc. xxiv, 17-19. — ² Id. xxiii, 42. — ³ Florus ad I Cor. x.

fit corpus Christi. Ibi illi agnoverunt, exultaverunt, ad alios perrexerunt: jam scientes invenerunt, narrantes quod viderant, Evangelio addiderunt. Dicta sunt, facta sunt, scripta sunt: pervenerunt ad nos.

III. Credamus in Christum crucifixum; sed eum, qui die tertio resurrexit. Ipsa est fides, quæ nos distinguit ab eis, distinguit a Paganis, distinguit a Judæis; fides qua credimus Christum resurrexisse a mortuis. Apostolus dicit Timotheo: « Memor esto Christum Jesum resurrexisse » a mortuis, ex semine David, secundum Evangelium » meum¹. » Itemque ipse Apostolus, « Quia si credideris » in corde tuo, inquit, quia Dominus est Jesus, et con- » fessus fueris ore tuo, quia Deus illum suscitavit a mor- » tuis, salvus eris². » Ipsa est salus, de qua hesterno die disputavi³. « Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus » erit⁴. » Scio vos credere; salvi eritis. Corde retinete, ore proferte, quia Christus resurrexit a mortuis. Sed fidem habete Christianorum, non dæmoniorum. Ecce enim distingo ista vobis: quod meum est, distingo; secundum gratiam Dei, quæ data est mihi, distingo vobis. Cum distinxero, eligite, diligite. Ecce dixi: Fides ista, qua credimus Christum Jesum resurrexisse a mortuis, distinguit nos a Paganis. Quære a Pagano, utrum crucifixus fuerit Christus: clamat, Valde. Utrum resurrexerit, negat. Quære a Judæo, utrum crucifixus sit Christus: confitetur crimen parentum suorum; confitetur crimen, ubi habet et partem. Bibit enim quod ei parentes sui propinaverunt: « Sanguis ejus super nos, et super filios nos- » tros⁵. » Sed quære ab illo, utrum resurrexerit a mortuis: negabit, irridebit, accusabit. Distincti sumus. Credimus enim nos Christum ex semine David secundum carnem

¹ 2 Tim. ii, 8, et Florus ibid. — ² Rom. x, 9. — ³ Vide superiorem Sermonem. — ⁴ Marc. xvi, 16. — ⁵ Matth. xxvii, 25.

resurrexisse a mortuis. Numquid hoc dæmones nescierunt, aut ista demones non crediderunt, quæ et viderunt? Adhuc antequam resurrexisset, clamabant et dicebant: « Scimus qui sis, Filius Dei¹. » Discernebamus nos a Paganis, credendo Christum resurrexisse: si aliquid possumus, a dæmonibus nos discernamus. Quid est, obsecro vos, quid est quod dixerunt dæmones? « Scimus, qui sis, Filius Dei. » Et audiunt: « Obmutescite. » Nonne hoc dixerunt quod et Petrus, quando quæsit ab eis et dixit: « Quem me dicunt homines esse? » Et cum opiniones respondissent alienas, addidit et interrogavit dicens: « Vos autem quem me esse dicitis? » Respondit Petrus: « Tu es Christus Filius Dei vivi²? Hoc dæmones, hoc Petrus: hoc maligni spiritus, hoc Apostolus. Et audiunt dæmones, « Obmutescite: » audit Petrus, « Beatus es. » Quod discernebat illos, hoc discernat et nos. Unde hoc dæmones clamabant? Timendo. Unde Petrus? Diligendo. Eligite, diligite. Ipsa est fides, quæ Christianos a dæmonibus discernit; fides non quæcumque. Nam ait apostolus Jacobus: « Tu credis: » Epistola hoc habet apostoli Jacobi: « Tu credis, quia unus est Deus: bene facis. Et dæmones credunt, et contremiscunt³. » Ipse hoc dixit, qui in eadem Epistola scripsit: « Si fidem habeat aliquis, opera autem non habeat, numquid potest fides salvare eum⁴? » Et apostolus Paulus discernens, ait: « Neque circumcisio aliquid valet, neque præputium; sed fides quæ per dilectionem operatur⁵. » Discrevimus, distinximus; imo distinctam invenimus, distinctam legimus, distinctam esse didicimus. Quomodo distinguimur fide: sic distinguamur et moribus, sic distinguamur et operibus, accensi charitate, quam dæmones non habe-

¹ Marc. 1, 24. — ² Matth. xvi, 15, etc. — ³ Jacob. ii, 19. — ⁴ Ibid. 14. — ⁵ Galat. v, 8.

bant. Quo igne et illi duo in via ardebant. Cognito enim Christo et ab eis discedente, dixerunt apud se: « Nonne cor nostrum erat ardens in via, cum aperiret nobis Scripturas¹? » Ardete, ne ardeatis igne quo arsurus sunt dæmones. Ardete igne charitatis, ut a dæmonibus vos discernatis. Ardor iste sursum vos rapit, sursum tollit, in cœlum levat. Quidquid molestiarum passi fueritis in terra, quantumcumque Christianum cor deorsum humiliatum premat inimicus, summa petit ardor dilectionis. Similitudinem accipite. Si faculam teneas ardentem, rectam capite sursum teneas; flammæ crinis surgit in cœlum: deprime faculam, flamma in cœlum it: fac faculam capite deorsum, numquid et flammam deponis in terram? Quacumque ardens vergit, flamma aliam viam nescit, cœlum petit. Spiritu ferventes accendimini igne charitatis: fervere facite vos laudibus Dei, et moribus optimis. Alter calidus, alter frigidus: calidus frigidum accendat: et qui parum ardet, optet augmentum, oret adjumentum. Dominus paratus est dare: nos pansis cordibus optemus accipere. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Luc. xxiv, 32.

SERMO CCXXXV¹.*In diebus Paschalibus, VI.*

De eadem lectione Evangelii Luc. xxiv.

I. HESTERNO die, id est, nocte, lecta est ex Evangelio resurrectio Salvatoris. Lecta est autem ex Evangelio secundum Matthæum: hodie vero, sicut audistis pronuntiare lectorem, recitata est nobis Domini resurrectio, sicut Lucas evangelista conscripsit. Quod sæpe admonendi estis, et memoriter tenere debetis; non vos debet movere quod alius Evangelista dicit, si quid alius prætermittit: quia et ille qui prætermittit quod alius dicit, dicit aliquid quod ille prætermiserat. Aliqua vero singuli dicunt; et alii tres non dicunt, aliqua duo dicunt, et alii non dicunt: aliqua tres dicunt, et unus non dicit. Auctoritas autem tanta est Evangelii sancti, ut quia in eis loquebatur Spiritus unus, verum sit etiam quod dixerit unus. Hoc ergo quod modo audistis, quia Dominus Jesus, posteaquam resurrexit a mortuis, invenit duos in via ex Discipulis suis, colloquentes invicem de his quæ contigerant, et dixit illis: « Qui sunt sermones isti, quos loquimini vobis? » cum, et estis tristes², etc. » solus dixit Lucas evangelista. Breviter hoc attigit Marcus, quia apparuit duobus in via³: sed quid illi dixerint Domino, vel quid eis dixerit Dominus, prætermisit.

¹ Alias de Tempore 140. — ² Luc. xxiv, 17. — ³ Marc. xvi, 12.

II. Quid ergo ista lectio contulit nobis? Magnum aliquid, si intelligamus. Apparuit Jesus: videbatur oculis, et non agnoscebatur. Magister ambulabat cum illis in via, et ipse erat via: et nondum illi ambulabant in via: sed invenit eos exorbitasse de via: « Quando enim cum illis » fuerat ante passionem, omnia prædixerat, passurum se » fuisse, moriturum, tertio die resurrecturum: omnia » prædixerat¹, » sed mors illius, illorum oblivio fuit. Sic perturbati sunt, quando eum viderunt in ligno pendentem, ut obliviscerentur docentem, non expectarent resurgentem, nec tenerent promittentem. « Nos, inquit, speramus quia ipse erat redempturus Israël². O Discipuli, sperabatis, ergo jam non speratis? Ecce Christus vivit, et spes mortua est in vobis. Prorsus vivit Christus. Vivens Christus mortua Discipulorum corda invenit: quorum oculis et apparuit et non apparuit; et videbatur et abscondebatur. Nam si non videbatur, quomodo illum interrogantem audiebant, interroganti respondebant? In via cum illis tanquam comes ambulabat, et ipse dux erat. Utique videbant, sed non agnoscebant. « Tenebantur » enim oculi eorum, sicut audivimus, ne eum agnoscerent. » Non tenebantur, ne viderent: « Sed tenebantur, ne eum agnoscerent. »

III. Eia, fratres, ubi voluit Dominus agnosci? In fractione panis. Securi sumus, panem frangimus, et Dominum agnoscimus. Noluit agnosci, nisi ibi, propter nos, qui non eum visuri eramus in carne, et tamen manducaturi eramus ejus carnem. Quisquis ergo fidelis es, quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis ecclesiam non sine causa ingrederis, quisquis verbum Dei cum timore et spe audis, consoletur te fractio panis. Absentia Domini, non est absentia: habeto fidem, et tecum est

¹ Matth. xx, 18. — ² Luc. xxiv, 21.

quem non vides. Illi, quando cum eis Dominus loquebatur, nec fidem habebant: quia eum resurrexisse non credebant, non resurgere posse sperabant. Perdiderant fidem, perdiderant spem. Ambulabant mortui cum vivente, ambulabant mortui cum ipsa vita. Cum illis ambulabat vita; sed in eorum cordibus nondum renovata erat vita. Et tu ergo, si vis habere vitam, fac quod fecerunt, ut agnoscas Dominum. Hospitio susceperunt. Similis enim erat Dominus tanquam in longinqua pergenti, illi vero tenuerunt eum. Et posteaquam venerunt ad locum, quo tendebant, dixerunt: « Jam hic nobiscum mane, declina navit enim in vesperum dies. » Tene hospitem, si vis agnoscere Salvatorem. Quod tulerat infidelitas, reddidit hospitalitas. Dominus ergo præsenteravit se ipsum in fractione panis. Discite ubi Dominum quærat, discite ubi habeatis, discite ubi agnoscatis, quando manducatis. Norunt enim fideles aliquid quod melius intelligunt in ista lectione, quam illi qui non noverunt.

IV. Dominus Jesus cognitus est, et posteaquam cognitus est, nusquam comparuit. Abscessit ab eis corpore, qui tenebatur fide. Ideo enim Dominus absentavit se corpore ab omni Ecclesia, et ascendit in cælum, ut fides ædificetur. Si enim non nosti nisi quod vides, ubi est fides? Si autem credis et quod non vides, cum videris gaudebis. Ædificetur fides, quia reddetur species. Veniet quod non videmus, veniet, fratres, veniet: sed vide quomodo te inveniet. Nam veniet quod dicunt homines, Ubi est? quando est? quomodo est? quando erit? quando venturum est? Certus esto, veniet: nec solum veniet, sed et si nolis veniet. Væ qui non crediderunt: erit enim his magnus tremor; et magnum gaudium eis qui crediderunt.

¹ Cod. Cass. cccv, fol. 23 a tergo: Erit enim his magnus tremor, qui non crediderunt.

Gaudebunt fideles, confundentur infideles. Fideles dicturi sunt: Gratias tibi, Domine: vera audivimus, vera credidimus, vera speravimus, vera cernimus. Infideles autem dicturi sunt: Ubi est, quod non credebamus? ubi est, quod illa quæ legebantur, mendacia putabamus? (Laudandi ergo qui non vident et credunt: quia cum viderint, gaudebunt. Causa salutis nostræ suscepit Dominus carnem, in qua suscepit et mortem. Resurrexit die tertio, jam non ulterius moriturus; et recepta quam deposuerat carnis substantia, primus nobis resurrectionis incorruptibilis fecit exemplum. Ascendens in eodem corpore ad Patrem, sedet ad dexteram Dei, iudicium Patris communicans potestate, quem venturum ad iudicium speramus vivorum ac mortuorum: ut et nos de nobis credamus, de ipso pulvere eandem carnem accipere, eadem ossa, eandem semper mansuram membrorum reparationem. Omnes sumus resurrecturi: sed non omnes lætaturi. « Veniet » dies, inquit, quando omnes qui in monumentis sunt, » audient vocem Filii Dei; et procedent qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ; qui vero male egerunt, » in resurrectionem iudicii¹.) » Ita fiet, ut confusioni reddatur supplicium, fiduciæ reddatur præmium: « Ibunt » enim illi in ambustionem æternam, justi autem in vitam » æternam². » Conversi ad Dominum, etc.

¹ Joan. v, 28, 29. — ² Matth. xxviii, 46.

SERMO CCXXXVI¹.*In diebus Paschalibus, VII.*

De eadem lectione Evangelii Luc. xxiv.

I. DOMINUS noster Jesus Christus, sicut Apostolus dicit : « Mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram². » Sicut morte ipsius seminamur, sic resurrectione ipsius germinamus. Etenim morte ipsius significatur mors vitæ nostræ. De hac re audi Apostolum : « Consepulti, inquit, sumus Christo per baptismum in mortem, ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis, sic et nos in novitate vitæ ambulemus³. » Ille non habuit quod emendaret in cruce : quia sine peccato ascendit in crucem. Nos in cruce ejus emendemur, et ibi ponamus quod male contraximus, ut justificari ejus resurrectione possimus. Distinguere enim ita debetis : « Traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram. » Non dixit : Traditus est propter justificationem nostram, et resurrexit propter delicta nostra. In ejus traditione delictum sonat, in ejus resurrectione justitia sonat. Ergo moriatur delictum, et resurgat justitia.

II. Istam spem, hoc donum, hanc promissionem, hanc tantam gratiam, quando mortuus est Christus, Discipuli ejus de animo perdiderunt, et in ejus morte ab spe deci-

¹ Alias de Diversis 88. — ² Rom. iv, 25. — ³ Id. vi, 4.

derunt. Ecce annuntiabatur illis resurrectio ejus, et videbantur illis verba nuntiantium quasi deliramentum. Quasi deliramentum facta erat veritas. Si quando prædicatur resurrectio in isto tempore, et videtur alicui esse deliramentum, nonne omnes dicunt habere illum grande tormentum? Nonne omnes detestantur, abhorrent, aversantur, aures claudunt, audire nolunt? Ecce quod erant Discipuli, mortuo Christo : quod nos exhorremus, hoc erant illi. Hoc malum habebant arietes, quod horrent agni. Deinde isti duo, quibus apparuit in via, et tenebantur oculi eorum, ne illum agnoscerent, ubi erat cor, indicant verba; et quid agatur in animo, vox testis est, sed nobis : nam illi etiam cor patebat. De illius morte loquebantur inter se. Adjunxit se illis ipse quasi tertius viator; et via in via cœpit colloqui, commiscuit sermonem. Quærit quid inter se loquerentur cum omnia sciret; ut eos ad confessionem tanquam nesciens provocaret. Et dicunt illi : « Tu solus peregrinarius in Jerusalem, et nescis quid actum sit in illa istis diebus, de Jesu Nazareno, qui fuit propheta magnus? » Jam non Dominus, sed propheta. Hoc enim eum putabant fuisse, cum mortuus esset. Adhuc honorabant quasi prophetam; nondum agnoscebant Dominum, non solum Prophetarum, sed etiam Angelorum. « Quomodo, inquiunt, seniores nostri et principes sacerdotum tradiderunt eum in damnationem mortis. Et ecce jam tertius est dies, ex quo ista gesta sunt. Nos autem sperabamus, quia ipse erat redempturus Israël¹. » Ipse est totus labor? Sperabatis, jam desperatis? Videtis quia perdiderant spem. Cœpit ergo eis exponere Scripturas, ut illic magis agnoscerent Christum, ubi deseruerant Christum. Ideo enim desperaverant Christum, quia viderant mortuum. Ille vero aperuit eis Scripturas, ut

¹ Luc. xxiv, 18-21.

agnoscerent quia si mortuus non fuisset, Christus esse non posset. Docuit de Moyse, docuit de subsequentibus Scripturis, docuit de Prophetis, quod illis dixerat : « Quia » oportebat Christum mori, et sic intrare in gloriam » suam¹. » Audiebant, gaudebant, suspirabant; et quomodo ipsi confessi sunt, ardebant : et præsentem lucem non agnoscebant.

III. Quale autem mysterium, fratres mei? Intrat ad eos, fit eis hospes; et qui per totam viam non agnoscebatur, in fractione panis agnoscitur. Discite hospites suscipere, ubi agnoscitur Christus. An nescitis quia si quem Christianum susceperitis, ipsum suscipitis? Nonne ipse dicit : « Hospes fui, et suscepistis me? » Et quando ei dicitur : « Domine, quando te vidimus hospitem? » Respondet : « Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis². » Cum ergo Christianus Christianum suscipit, serviunt membra membris; et gaudet caput, et sibi imputat datum, quod membro ejus fuerit erogatum. Hic ergo pascatur Christus esuriens, accipiat potum sitiens, vestiatur nudus, suscipiatur peregrinus, visitetur ægrotus. Hoc habet necessitas itineris. Sic in ista peregrinatione vivendum est, ubi eget Christus. Eget in suis, plenus est in se. Sed qui eget in suis, et plenus est in se, egentes adducit ad se. Ibi non erit fames, non erit sitis, non erit nuditas, non erit ægritudo, non erit peregrinatio, non erit labor, non erit dolor. Scio quia ista ibi non erunt, et nescio quid ibi erit. Ista enim quæ ibi non erunt, novi : illud autem quod ibi inventuri sumus, « Nec oculus vidit, nec auris audivit, » nec in cor hominis ascendit³. » Amare possumus, desiderare possumus, in hac peregrinatione tanto bono suspirare possumus : digne hoc cogitare et verbis explicare non possumus. Certe ego non possum. Ergo, fratres mei,

¹ Luc. xxiv, 26. — ² Matth. xxv, 35, 36. — ³ 1 Cor. ii, 9.

quærite quis possit. Si invenire potestis, et me vobiscum discipulum trahite. Illud scio, quoniam « Qui potens est, » sicut Apostolus ait, facere super quam petimus, aut in » telligimus¹, » illuc perducet, ubi fiat quod scriptum est : « Beati qui habitant in domo tua, in sæcula sæculorum laudabunt te². » Totum negotium nostrum, laus Dei erit. Quid laudabimus, si non amabimus; et illud amabimus, quod videbimus? Verum enim videbimus, et ipsum verum Deus erit, quem laudabimus. Ibi inveniemus quod hodie cantavimus : Amen, Verum est : Alleluia, Laudate Dominum.

SERMO CCXXXVII³.

In diebus Paschalibus, VIII.

De ultima lectione Evangelii Luc. xxiv, cum refutatione Manichæorum.

I. DE resurrectione Domini quod sequebatur in Evangelio secundum Lucam, hodie terminatum est, ubi audivimus apparuisse Dominum in medio Discipulorum suorum disceptantium de resurrectione ejus, et non credentium. Tam vero eis inopinatum fuit et incredibile, ut nec videntes viderent. Videbant enim vivum, quem planxerant mortuum : videbant in medio sui stantem, quem doluerant in cruce pendentem. Videbant ergo; et quia suis oculis non credebant, ut verum viderent, falli se putabant.

¹ Ephes. iii, 20. — ² Psal. lxxxiii, 5. — ³ Alias de Tempore 145.